TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. spalio 27 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Jurisdikcija ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimas bei vykdymas — Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 — 15 straipsnis — Bylos perdavimas kitos valstybės narės teismui — Taikymo sritis — Taikymo sąlygos — Tinkamesnis teismas — Vaiko interesai“

Byloje C-428/15

dėl *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) 2015 m. liepos 31 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. rugpjūčio 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Child and Family Agency

prieš

J. D.,

dalyvaujant

R. P. D.,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai M. Vilaras, J. Malenovský (pranešėjas), M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Wathelet,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. gegužės 12 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Child and Family Agency*, atstovaujamos solisitoriaus L. Jonker, SC T. O'Leary ir baristerio D. Leahy,

— J. D., atstovaujamos solisitoriaus I. Robertson, SC M. de Blacam ir BL G. Lee,

— vaiko R. P. D., atstovaujamo solisitoriaus G. Irwin, SC G. Durcan, BL S. Fennell ir BL N. McDonnell,

* Proceso kalba: anglų.

— Airijos, atstovaujamos E. Creedon, L. Williams ir A. Joyce, padedamų BL A. Carroll,

— Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,

— Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos B. Ricziová,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin,

susipažinęs su 2016 m. birželio 16 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), 15 straipsnio išaiškinimo.

2 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant *Child and Family Agency* (Vaikų ir šeimos agentūra, Airija, toliau – agentūra) ir J. D. ginčą dėl pastarosios antrojo vaiko, mažamečio R., tolesnio likimo.

Teisinis pagrindas

3 Reglamento Nr. 2201/2003 5, 12, 13, ir 33 konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„(5) Siekiant užtikrinti lygybę visiems vaikams [visų vaikų lygybę], šis reglamentas taikomas visiems sprendima[m]s dėl tėvų pareigų, įskaitant vaiko apsaugos priemones, neatsižvelgiant į ryšį su santuokos byla.

<…>

(12) Jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų. Tai reiškia, kad jurisdikcija turėtų pirmiausiai priklausyti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybei narei [valstybės narės teismams], išskyrus tam tikrus vaiko gyvenamosios vietos pakeitimo atvejus arba pagal tėvų pareigų turėtojų susitarimą.

(13) Vaiko labui šis reglamentas išimties tvarka ir tam tikromis sąlygomis leidžia jurisdikciją turinčiam teismui perduoti bylą kitos valstybės narės teismui, jei šis teismas yra geresnėje vietoje [jei šis teismas yra tinkamesnis] bylai nagrinėti. Tačiau šiuo atveju antrasis teismas neturėtų perduoti bylos trečiam teismui.“

<…>

(33) Šis reglamentas pripažįsta Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos principus ir jų laikosi. Visų pirma juo siekiama užtikrinti pagarbą pagrindinėms vaiko teisėms, išdėstytoms Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos 24 straipsnyje.“

4 Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnyje „Taikymo sritis“ nustatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su:

<…>

b) tėvų pareigų skyrimu, naudojimusi jomis, perdavimu, apribojimu ar atėmimu.

2. Šio straipsnio 1 dalies b punkte nurodytos bylos konkrečiai gali būti susijusios su:

a) globos teisėmis ir bendravimo teisėmis;

<…>

d) vaiko paskyrimu į šeimą (šeimyną) [vaiko atidavimu į priimančiąją šeimą] ar globos instituciją;

<…>“

5 Šio reglamento 2 straipsnio 7 punkte numatyta, kad jame „tėvų pareigos“ apibrėžiamos taip:

„tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu. [Jos apima, be kita ko, globos teises ir bendravimo teises.]“

6 Minėto reglamento II skyrius „Jurisdikcija“ apima, be kita ko, 2 skirsnį „Tėvų pareigos“, kurio 8–15 straipsniuose įtvirtintos taisyklės dėl valstybių narių teismų jurisdikcijos toje srityje.

7 Reglamento 8 straipsnio „Bendroji jurisdikcija“ 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.“

8 Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje „Perdavimas teismui, geriau tinkančiam nagrinėti bylą“ nustatyta:

„1. Išimties tvarka valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, manydami, kad kuris nors kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismas būtų tinkamesnis nagrinėti bylą ar kurią nors konkrečią jos dalį, ir jei tai labiausiai atitinka vaiko interesus, gali:

a) sustabdyti atitinkamą bylą arba jos dalį ir paraginti šalis pateikti pareiškimą tos kitos valstybės narės teismui pagal šio straipsnio 4 dalį; arba

b) prašyti kitos valstybės narės teismą prisiimti jurisdikciją pagal šio straipsnio 5 dalį.

2. Šio straipsnio 1 dalis taikoma:

a) šalies prašymu, arba

b) paties teismo iniciatyva, arba

c) kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismo prašymu pagal šio straipsnio 3 dalį.

Perdavimui paties teismo iniciatyva ar kitos valstybės narės teismo prašymu turi pritarti bent viena šalis.

3. Vaikas laikomas turinčiu konkretų ryšį su valstybe nare, kaip minėta šio straipsnio 1 dalyje, jei ta valstybė narė:

a) iškėlus bylą šio straipsnio 1 dalyje minėtame teisme, tapo vaiko nuolatine gyvenamąja vieta; arba

b) yra buvusi vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta; arba

c) yra vaiko pilietybės vieta; arba

d) tėvų pareigų turėtojų nuolatinė gyvenamoji vieta; arba

e) vieta, kurioje yra vaikui priklausantis turtas, ir byla yra susijusi su vaiko apsaugos priemonėmis, susijusiomis su šio turto administravimu, išsaugojimu ar perleidimu.

4. Valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, nustato terminą, per kurį tos kitos valstybės narės teismas perima bylą savo žinion pagal šio straipsnio 1 dalį.

Jei teismai per tą laiką neperima bylos, teismas, kuriame buvo iškelta byla, toliau naudojasi jurisdikcija pagal 8–14 straipsnius.

5. Tos kitos valstybės narės teismai tais atvejais, kai dėl konkrečių bylos aplinkybių tai labiausiai atitinka vaiko interesus, per šešias savaites nuo bylos iškėlimo juose pagal šio straipsnio 1 dalies a arba b punktą priima [gali prisiimti] jurisdikciją. Šiuo atveju teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla, atsisako jurisdikcijos. Priešingu atveju teismas, kuriame pirmiausia buvo iškelta byla, toliau naudojasi jurisdikcija pagal 8–14 straipsnius.

6. Šio straipsnio tikslais teismai bendradarbiauja arba tiesiogiai, arba per centrines institucijas, paskirtas pagal 53 straipsnį.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

9 J. D. yra Jungtinės Karalystės pilietė.

10 Jos pirmasis vaikas 2010 m. buvo atiduotas į vieną iš Jungtinės Karalystės globos institucijų, konstatavus, kad J. D., pirma, turėjo elgesio sutrikimų, kvalifikuotų kaip „asocialus elgesys“, ir, antra, naudojo smurtą prieš tą vaiką.

11 Dar kol J. D. gyveno minėtoje valstybėje narėje ir laukėsi antrojo vaiko R., 2014 m. rugpjūčio 27 d. atliktas jos patikrinimas, kurį jos gyvenamosios vietos vaiko apsaugos institucijos skyrė atsižvelgdamos į jos ligos ir šeimos istoriją. Atlikus šį vertinimą, be kita ko, paaiškėjo, kad J. D. parodė esanti prisirišusi prie savo pirmojo vaiko, teigiamai nusiteikusi laukė R. gimimo ir jam ruošėsi, be to, ji išreiškė norą bendradarbiauti su socialiniais darbuotojais tuo tikslu. Vis dėlto kompetentingos institucijos nusprendė, kad tik gimęs R. turi būti atiduotas į priimančiąją šeimą ir laukti, kol trečiasis asmuo inicijuos jo įvaikinimo procedūrą.

12 Tada J. D. nutraukė būsto nuomos sutartį, pardavė savo turtą Jungtinėje Karalystėje ir galiausiai 2014 m. rugsėjo 29 d. įsikūrė Airijoje. R. gimė šioje valstybėje narėje 2014 m. spalio 25 d. Nuo tada jie abu ten ir gyvena.

13 Netrukus po R. gimimo agentūra kreipėsi į jurisdikciją turintį *District Court* (Apylinkės teismas, Airija) ir prašė nurodyti taikyti šio vaiko atskyrimo priemonę. Tačiau šis prašymas buvo atmestas remiantis tuo, kad nuogirdomis grindžiami įrodymai iš Jungtinės Karalystės, kuriais rėmėsi agentūra, nebuvo priimtini.

14 Agentūra pateikė apeliacinį skundą jurisdikciją turinčiam *Circuit Court* (Apygardos teismas, Airija); šis nurodė laikinai atiduoti R. į priimančiąją šeimą. Nuo tada ši priemonė buvo reguliariai pratęsiama. Tačiau J. D. buvo suteikta teisė reguliariai lankyti savo vaiką ir ji ja naudojosi.

15 Be to, agentūra kreipėsi į *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) su prašymu, kad byla būtų perduota nagrinėti iš esmės *High Court of Justice (England & Wales)* (Aukštasis teisingumo teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė)) pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį. Šiam prašymui pritarė R. globėjas *ad litem*.

16 2015 m. kovo 26 d. sprendimu *High Court* (Aukštasis teismas) leido agentūrai prašyti *High Court of Justice (England & Wales)* (Aukštasis teisingumo teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė)) prisiimti jurisdikciją nagrinėti šią bylą.

17 J. D. paprašė leidimo apskųsti šį sprendimą tiesiogiai *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija), kuris, išklausęs šalis, patenkino jos prašymą.

18 *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas) sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą visų pirma kelia klausimą dėl to, ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis gali būti taikomas nagrinėjant ieškinį, kurio dalykas, kaip jo nagrinėjamoje byloje, – pagal viešąją teisę pradėta procedūra dėl vaiko atskyrimo, nepaisant to, kad Jungtinėje Karalystėje šiuo metu nepradėta jokia byla ir tuo atveju, jei būtų pripažinta šios valstybės narės teismų jurisdikcija, būtų būtina, kad tos valstybės narės vaiko teisių apsaugos institucijos sutiktų imtis nagrinėti R. atvejį ir remdamosi savo vidaus teise pradėtų tokią procedūrą.

19 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui neaišku, kaip aiškinti Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnyje įtvirtintą sąvoką „vaiko interesai“. Jo nuomone, pagal šį straipsnį nereikalaujama, kad teismas, kuris įprastai turi jurisdikciją nagrinėti bylą, visapusiškai išnagrinėtų, kas labiausiai atitinka vaiko interesus, jeigu jis galvoja perduoti šią bylą kitos valstybės narės teismui, kuris, jo manymu, yra tinkamesnis nagrinėti bylą. Jis mano, kad jurisdikciją įprastai turintis teismas veikiau turi glaustai įvertinti šį klausimą, atsižvelgdamas į principą, jog tai, kad vaiko situaciją įvertintų tinkamesnis nagrinėti bylą teismas, labiausiai atitinka jo interesus, o išsamesnę analizę turi atlikti kitos valstybės narės teismas.

20 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, į ką reikia atsižvelgti atliekant tokį glaustą vertinimą. Šiuo tikslu jis pabrėžia, kad J. D. visiškai teisėtai išvyko iš Jungtinės Karalystės, kad įsikurtų Airijoje prieš gimstant R., tačiau klausia, ar vis dėlto galima atsižvelgti į aplinkybę, kad ji išvyko dėl to, kad bijojo, jog pirmosios iš šių dviejų valstybės narės vaiko teisių apsaugos tarnybos atims iš jos tą vaiką.

21 Tokiomis aplinkybėmis *Supreme Court* (Aukščiausiasis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis taikomas viešąja teise grindžiamiems valstybės narės vietos valdžios institucijos teikiamiems ieškiniams dėl vaiko apsaugos tais atvejais, kai, kitos valstybės narės teismui prisiėmus jurisdikciją, kita institucija turėtų inicijuoti kitą teismo procesą pagal kitus teisės aktus ir galbūt (ar net tikrai) dėl kitų faktinių aplinkybių?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar teismas turėtų nagrinėti pagal 15 straipsnį pateikto prašymo, jeigu jis būtų patenkintas, galimą poveikį suinteresuotųjų asmenų laisvo judėjimo teisei, ir, jeigu taip, tai kiek?

3. Jeigu Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje vartojama sąvoka vaiko „interesai“ susijusi tik su sprendimu dėl tinkamo teismo, kokius su šia sąvoka susijusius veiksnius, kurie dar nebuvo nagrinėti nustatant, ar kitas teismas yra „tinkamesnis“, teismas galėtų nagrinėti?

4. Ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio tikslais teismas gali atsižvelgti į atitinkamos valstybės narės materialinę teisę, procesines nuostatas arba teismų praktiką?

5. Kiek nacionalinis teismas, nagrinėdamas Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį, turėtų atsižvelgti į konkrečias bylos aplinkybes, pavyzdžiui, motinos norą išvykti ten, kur jos nepasiektų kilmės šalies socialinės tarnybos, ir pagimdyti vaiką kitoje valstybėje, kurios socialinių tarnybų sistema jai atrodo palankesnė?

6. Kokius konkrečius klausimus turėtų išnagrinėti nacionalinis teismas, kad nustatytų, kuris teismas geriausiai tinka bylai išspręsti?“

Procesas Teisingumo Teisme

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašė nagrinėti bylą skubos tvarka pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23a straipsnį ir Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnį.

23 2015 m. rugpjūčio 14 d. Teisingumo Teismas, išklausęs generalinį advokatą, teisėjo pranešėjo siūlymu nusprendė netenkinti šio prašymo, nes išnagrinėjęs šiam prašymui pagrįsti nurodytas aplinkybes nenustatė būtinos skubos, kuri pateisintų minėtos tvarkos taikymą.

24 Vis dėlto vadovaudamasis Procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalimi jis nusprendė suteikti šiai bylai pirmenybę kitų bylų atžvilgiu.

Dėl prašymų atnaujinti žodinę proceso dalį

25 2016 m. birželio 16 d. generaliniam advokatui pateikus išvadą, agentūra ir Airija pateikė raštus (Teisingumo Teismo kanceliarija juos gavo atitinkamai 2016 m. rugpjūčio 5 ir 19 d.), kuriuose prašė nurodyti atnaujinti žodinę proceso dalį, motyvuodamos būtinybe paaiškinti procesines pagrindinės bylos aplinkybes, kurias nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

26 Šiuo tikslu Procedūros reglamento 83 straipsnyje numatyta, kad išklausęs generalinį advokatą Teisingumo Teismas gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos.

27 Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas, išklausęs generalinį advokatą, vis dėlto mano, kad jam pateikta pakankamai informacijos, nes bylos medžiagoje pateikta informacija, būtina sprendimui priimti, o suinteresuotieji asmenys dėl šio klausimo galėjo pareikšti savo nuomonę tiek raštu, tiek žodžiu. Todėl nereikia nurodyti atnaujinti žodinės proceso dalies.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

28 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis turi būti aiškinamas kaip taikomas viešąja teise grindžiamam valstybės narės kompetentingos institucijos pareikštam ieškiniui dėl vaiko apsaugos, kaip antai nagrinėjamam pagrindinėje byloje, tuo atveju, kai kitos valstybės narės teismui prisiėmus jurisdikciją atitinkama šios kitos valstybės narės institucija turi inicijuoti kitą nei pradėtasis pirmojoje valstybėje narėje teismo procesą pagal savo vidaus teisę ir galbūt dėl kitų faktinių aplinkybių.

29 Visų pirma reikia pažymėti, kad, pirma, Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis yra šio reglamento II skyriaus 2 skirsnyje, kuriame įtvirtintos visos jurisdikcijos taisyklės bylose dėl tėvų pareigų, ir, antra, šiame straipsnyje numatyta speciali taisyklė, kuria nukrypstama nuo šio reglamento 8 straipsnyje įtvirtintos bendros jurisdikcijos taisyklės, pagal kurią teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti šias bylas iš esmės, yra vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teismai.

30 Atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 II skyriaus 2 skirsnio struktūrą ir 15 straipsnio užimamą vietą, reikia pažymėti, kad šio straipsnio dalykinė taikymo sritis sutampa su visų šiame skyriuje numatytų jurisdikcijos taisyklių, visų pirma šio reglamento 8 straipsnio, dalykine taikymo sritimi (šiuo klausimu žr. 2015 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *P*, C-455/15 PPU, EU:C:2015:763, 44 punktą).

31 Šiuo klausimu iš Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 ir 2 dalių bet kuriuo atveju matyti, kad šios jurisdikcijos taisyklės taikomos „civilinėms byloms“, susijusioms su šio reglamento 2 straipsnio 7 punkte apibrėžtų tėvų pareigų skyrimu, naudojimusi jomis, perdavimu, apribojimu ar atėmimu.

32 Vis dėlto Teisingumo Teismas ne kartą nusprendė, kad Reglamente Nr. 2201/2003 numatytos jurisdikcijos taisyklės tėvų pareigų srityje turėjo būti aiškinamos, atsižvelgiant į šio reglamento 5 konstatuojamąją dalį, taip, kad jos taikomos bylose dėl tėvų pareigų, kuriose siekiama priimti vaiko apsaugos priemones, taip pat ir tose, kurios pagal valstybės narės teisę priskiriamos prie viešosios teisės (šiuo klausimu žr. 2007 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *C*, C-435/06, EU:C:2007:714, 34, 50 ir 51 punktus; 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *A*, C-523/07, EU:C:2009:225, 24, 27–29 punktus ir 2012 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Health Service Executive*, C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, 60 ir 61 punktus).

33 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis taikomas ieškiniui dėl vaiko apsaugos, kurį remdamasi viešąja teise pareiškė kompetentinga valstybės narės institucija ir kuriuo siekiama, kad būtų priimtos su tėvų pareigomis susijusios apsaugos priemonės.

34 Toliau aiškinantis, ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis gali būti taikomas tais atvejais, kai, kitos valstybės narės teismui prisiėmus jurisdikciją, atitinkama šios valstybės narės institucija turi inicijuoti kitą nei pradėtasis pirmojoje valstybėje narėje teismo procesą pagal savo vidaus teisę ir galbūt dėl kitų faktinių aplinkybių, reikia pažymėti, kad iš šio straipsnio 1 dalies matyti, jog toks jurisdikcijos prisiėmimas siejamas su sąlyga, kad atitinkamas teismas gavo prašymą, kurį pateikė arba bylos šalys, arba jurisdikciją turintis šios pirmosios valstybės narės teismas.

35 Vis dėlto nei iš šio straipsnio, nei iš kurio nors kito Reglamento Nr. 2201/2003 straipsnio nematyti, kad tokiam prašymui, kurį pateikė bylos šalys ar jurisdikciją įprastai turintis teismas, taikoma procesinė sąlyga, papildanti pirmesniame punkte nurodytą sąlygą.

36 Vadinasi, kadangi nacionalinė procesinė norma, pagal kurią kitos valstybės narės teismui prisiėmus jurisdikciją būtina, kad atitinkama šios valstybės narės institucija inicijuotų kitą nei pradėtasis pirmojoje valstybėje narėje procesą, gali būti taikoma tik po to, kai įprastai jurisdikciją turintis šios

pirmosios valstybės narės teismas priima sprendimą, kuriuo prašo perduoti bylą kitos valstybės narės teismui pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį, ir po to, kai šis kitas teismas priima sprendimą prisiimti jurisdikciją pagal to paties straipsnio 5 dalį, ji negali būti laikoma šių sprendimų priėmimo kliūtimi.

37 Be to, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnį nedraudžiama, kad, kitos valstybės narės institucijai inicijavus kitą teismo procesą, tam tikrais atvejais šios kitos valstybės narės teismas turėtų atsižvelgti į kitas faktines aplinkybes nei tos, į kurias galėjo atsižvelgti iš pradžių jurisdikciją turėjęs teismas. Atvirkščiai, tokia galimybė neatsiejama nuo šiame straipsnyje numatyto bylos perdavimo tinkamesniam teismui mechanizmo.

38 Atsižvelgiant į išdėstytus motyvus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnis turi būti aiškinamas kaip taikomas viešąja teise grindžiamam valstybės narės kompetentingos institucijos pareikštam ieškiniui dėl vaiko apsaugos, kuriuo prašoma priimti su tėvų pareigomis susijusias priemones, kaip antai nagrinėjamam pagrindinėje byloje, kai, kitos valstybės narės teismui prisiėmus jurisdikciją, tos kitos valstybės narės institucija turi inicijuoti kitą nei pradėtasis pirmojoje valstybėje narėje teismo procesą pagal savo vidaus teisę ir galbūt dėl kitų faktinių aplinkybių.

Dėl trečiojo, ketvirtojo ir šeštojo klausimų

39 Trečiuoju, ketvirtuoju ir šeštuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, kaip aiškinti Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sąvokas „tinkamesnis teismas“ ir „vaiko interesai“ ir kaip jas sieti tarpusavyje.

40 Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės teismai, turintys jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, gali prašyti, kad ši byla ar konkreti jos dalis būtų perduota kuriam nors kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismui, jeigu mano, kad šis būtų tinkamesnis nagrinėti tą bylą ar kurią nors konkrečią jos dalį, ir kai tai labiausiai atitinka vaiko interesus.

41 Kadangi sąvokos „tinkamesnis“ teismas ir „vaiko interesai“, kaip jos suprantamos pagal šią nuostatą, jokioje kitoje Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatoje neapibrėžtos, jas reikia aiškinti atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jos įtvirtintos, ir į šiuo reglamentu siekiamus tikslus.

42 Visų pirma reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 12 konstatuojamosios dalies, šiame reglamente nustatytos jurisdikcijos taisyklės, susijusios su tėvų pareigomis, suformuluotos kuo labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus.

43 Reikalavimas, kad bylos perdavimas kitos valstybės narės teismui turi labiausiai atitikti vaiko interesus, atspindi, kaip iš esmės nurodė generalinis advokatas savo išvados 70 punkte, pagrindinį principą, kuriuo rėmėsi teisės aktų leidėjas, rengdamas šį reglamentą, ir kuriuo turi būti remiamasi jį taikant su tėvų pareigomis susijusiose bylose (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 11 d. Sprendimo *Rinau*, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, 51 punktą; 2014 m. spalio 1 d. Sprendimo *E.*, C-436/13, EU:C:2014:2246, 45 punktą ir 2014 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *L*, C-656/13, EU:C:2014:2364, 48 punktą).

44 Šiuo klausimu taip pat reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 atveju atsižvelgiant į tai, kas labiausiai atitinka vaiko interesus, siekiama, kaip matyti iš šio reglamento 33 konstatuojamosios dalies, užtikrinti pagarbą pagrindinėms vaiko teisėms (šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 53–55 punktus ir 2010 m. spalio 5 d. Sprendimo *McB.*, C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 60 punktą).

45 Siekdamas užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į tai, kas labiausiai atitinka vaiko interesus taikant Reglamente Nr. 2201/2003 įtvirtintas jurisdikcijos taisykles bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, Sąjungos teisės aktų leidėjas, kaip matyti iš šio reglamento 12 konstatuojamosios dalies, įtvirtino artumo kriterijų.

46 Taikant šį kriterijų valstybės narės teismų jurisdikcija bylose, susijusiose su tėvų pareigomis, įprastai nustatoma, kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnio 1 dalies, pagal vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą tuo metu, kai kreipiamasi į tuos teismus.

47 Vis dėlto pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį leidžiama perduoti konkrečią bylą kitos valstybės narės nei ta, kuriai priklauso teismas, įprastai turintis jurisdikciją nagrinėti tą bylą, teismui, turint mintyje, kad, kaip matyti iš šio reglamento 13 konstatuojamosios dalies, toks perdavimas, pirma, turi tenkinti konkrečias sąlygas ir, antra, jis įmanomas tik išimties tvarka.

48 Taigi Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje numatyta perdavimo kitos valstybės narės teismui taisyklė yra specialios jurisdikcijos taisyklė, kuria nukrypstama nuo šio reglamento 8 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos bendrosios jurisdikcijos taisyklės, todėl turi būti aiškinama siaurai (pagal analogiją žr. 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 38 punktą ir 2015 m. spalio 21 d. Sprendimo *Gogova*, C-215/15, EU:C:2015:710, 41 punktą).

49 Atsižvelgiant į tai, kaip tai nurodė generalinis advokatas savo išvados 90 punkte, Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad valstybės narės teismas, kuris įprastai turi jurisdikciją nagrinėti konkrečią bylą, tam, kad galėtų prašyti perduoti ją kitos valstybės narės teismui, turi paneigti iš šio reglamento išplaukiančią tvirtą prielaidą dėl jo paties jurisdikcijos.

50 Konkrečiai tariant, visų pirma reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį, kai valstybės narės teismas siekia perduoti su tėvų pareigomis susijusią bylą, ji turi būti perduodama tik kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja „konkretus ryšys“, teismui.

51 Siekiant nustatyti tokio ryšio buvimą konkrečioje byloje, reikia atsižvelgti į sąlygas, išsamiai išvardytas Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 3 dalies a–e punktuose. Tuo remiantis darytina išvada, kad byloms, kurių atveju šios sąlygos netenkinamos, netaikomas perdavimo mechanizmas.

52 Taigi reikia konstatuoti, kad visos šios sąlygos rodo – jei ne akivaizdžiai, tai bent iš esmės – jog būtinas ryšys tarp atitinkamo vaiko, dėl kurio pradėta byla, ir kitos valstybės narės nei ta, kurios teismas įprastai turi jurisdikciją ją nagrinėti, pagal šio reglamento 8 straipsnio 1 dalį.

53 Iš tikrųjų pirmosios dvi sąlygos susijusios su atitinkamo vaiko gyvenamąja vieta atitinkamoje valstybėje narėje prieš kreipiantis į įprastai jurisdikciją turintį teismą arba po šio kreipimosi. Trečioji sąlyga susijusi su šio vaiko pilietybe. Pagal ketvirtąją sąlygą susijusiose bylose reikalaujama šio vaiko ryšio su kita valstybe nare, kurioje yra tam vaikui priklausantis turtas. Galiausiai penkta sąlyga grindžiama vaiko ryšiu su konkrečia valstybe nare dėl jo giminaičių.

54 Atsižvelgiant į šių sąlygų pobūdį, reikia pripažinti, kad, taikant Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį konkrečioje byloje, jurisdikciją turintis teismas turi palyginti „bendro“ ryšio, kuriuo jis pagal šio reglamento 8 straipsnio 1 dalį susijęs su atitinkamu vaiku, stiprumą ir intensyvumą su „konkretaus ryšio“, kurio reikalaujama viena ar keliomis 15 straipsnio 3 dalyje išvardytomis sąlygomis, ir kuris nagrinėjamu atveju egzistuoja tarp šio vaiko ir tam tikrų kitų valstybių narių, stiprumu ir intensyvumu.

55 Vis dėlto tai, kad vaiką ir kitą valstybę narę sieja „konkretus ryšys“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį, kuris svarbus atsižvelgiant į bylos aplinkybes, nebūtinai savaime leidžia iš anksto pateikti atsakymą, be kita ko, į klausimą, ar šios kitos valstybės narės teismas yra „tinkamesnis nagrinėti bylą“, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, nei jurisdikciją turintis teismas, ir, jei taip, ar bylos perdavimas pastarajam teismui labiausiai atitinka vaiko interesus.

56 Taigi jurisdikciją turintis teismas dar turi nustatyti, antra, ar kitoje valstybėje narėje, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, yra bylą nagrinėti tinkamesnis teismas.

57 Šiuo tikslu jurisdikciją turintis teismas turi nustatyti, ar bylos perdavimas šiam kitam teismui gali suteikti realios ir konkrečios pridėtinės vertės priimant sprendimą dėl vaiko, palyginti su tuo atveju, jei jis išsaugotų savo jurisdikciją. Tuo tikslu jis gali atsižvelgti, be kita ko, į kitos valstybės narės procesines normas, kaip antai taikomas renkant įrodymus, būtinus bylai nagrinėti. Tačiau jurisdikciją turintis teismas, atlikdamas tokį vertinimą, neturėtų atsižvelgti į šios kitos valstybės narės materialinę teisę, kurią, tikėtina, taikytų pastarosios valstybės teismas, jei byla jam būtų perduota. Iš tikrųjų toks atsižvelgimas prieštarautų valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo ir teismo sprendimų savitarpio pripažinimo principams, kuriais grindžiamas Reglamentas Nr. 2201/2003 (šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimo *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 45 punktą ir 2010 m. liepos 15 d. Sprendimo *Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, 70 ir 71 punktus).

58 Pagaliau, trečia, reikalavimas, kad perdavimas turi labiausiai atitikti vaiko interesus reiškia, kad jurisdikciją turintis teismas, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, turi įsitikinti, kad perdavimas kitos valstybės narės teismui, kurį šis teismas numato vykdyti, nepakenks vaiko padėčiai.

59 Tuo tikslu jurisdikciją turintis teismas turi įvertinti galimą neigiamą poveikį, kurį toks perdavimas galėtų turėti vaiko, dėl kurio pradėta byla, emociniams, šeiminiams ir socialiniams santykiams ar materialinei jo padėčiai.

60 Tokiomis aplinkybėmis jurisdikciją turintis teismas taip pat gali nuspręsti, vadovaudamasis Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalimi, prašyti perduoti ne visą bylą, o tik konkrečią jos dalį, jei tai pateisina tai daliai būdingos aplinkybės. Tuo galima visų pirma pasinaudoti, kai ryšys su kita valstybe nare pasireiškia ne tiesiogiai su pačiu vaiku, bet su vienu iš tėvų pareigų turėtojų dėl Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 3 dalies d punkte nurodyto pagrindo.

61 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį, ketvirtąjį ir šeštąjį pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog:

— tam, kad galėtų nuspręsti, jog kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismas yra tinkamesnis, jurisdikciją turintis valstybės narės teismas turi įsitikinti, kad bylos perdavimas tokiam teismui gali suteikti realios ir konkrečios pridėtinės vertės nagrinėjant šią bylą, atsižvelgiant, be kita ko, į procesines normas, taikomas toje kitoje valstybėje narėje,

— tam, kad galėtų nuspręsti, jog toks perdavimas labiausiai atitinka vaiko interesus, jurisdikciją turintis valstybės narės teismas turi, be kita ko, įsitikinti, kad šis perdavimas nepakenks vaiko padėčiai.

Dėl antrojo ir penktojo klausimų

62 Antruoju ir penktuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia iš esmės sužinoti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad jurisdikciją turintis valstybės narės teismas, taikydamas šią nuostatą konkrečioje byloje, susijusioje su tėvų teisėmis, turi atsižvelgti į galimo šios bylos perdavimo kitos valstybės narės teismui poveikį atitinkamų asmenų laisvo judėjimo teisei arba priežastį, dėl kurios atitinkamo vaiko motina pasinaudojo šia teise prieš kreipimąsi į šį teismą.

63 Šiuo klausimu reikia priminti, kaip tai buvo nurodyta šio sprendimo 42 punkte, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalyje numatyta taisyklė buvo suformuluota kaip ir kitos šiame reglamente numatytos jurisdikcijos taisyklės tėvų pareigų srityje, atsižvelgiant į tai, kas labiausiai

atitinka vaiko interesus, ir kad siekiant išsiaiškinti, ar konkrečiu atveju bylos perdavimas labiausiai atitinka šiuos vaiko interesus, būtina, be kita ko, kaip nurodyta šio teismo sprendimo 58 punkte, patikrinti, ar toks perdavimas gali pakenkti atitinkamo vaiko padėčiai, ar ne.

64 Iš to matyti, kad galimo bylos perdavimo žalingo poveikio atitinkamo vaiko laisvo judėjimo teisei rizika yra vienas iš aspektų, kuris turi būti įvertintas taikant Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalį.

65 Vis dėlto į samprotavimus, susijusius su kitais asmenimis, kuriems byla gali būti svarbi, iš esmės nereikia atsižvelgti, nebent jie būtų taip pat svarbūs vertinant minėtą riziką vaikui.

66 Todėl jurisdikciją turintis teismas neturi atsižvelgti į tokio perdavimo galimą poveikį atitinkamų kitų asmenų, įskaitant vaiko, dėl kurio kilo ginčas, motiną, teisei į laisvą judėjimą, jeigu toks poveikis negali pakenkti šio vaiko padėčiai. Tai galioja ir priežasčiai, dėl kurios vaiko motina pasinaudojo laisvo judėjimo teise dar prieš kreipimąsi į jurisdikciją turintį teismą.

67 Tuo remiantis į antrąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad jurisdikciją turintis valstybės narės teismas, taikydamas šią nuostatą konkrečioje su tėvų pareigomis susijusioje byloje, neturi atsižvelgti nei į galimo šios bylos perdavimo kitos valstybės narės teismui poveikį atitinkamų asmenų, išskyrus vaiką, dėl kurio kilo ginčas, laisvo judėjimo teisei, nei į priežastį, dėl kurios šio vaiko motina pasinaudojo šia teise dar prieš kreipimąsi į šį teismą, nebent tokie aspektai galėtų pakenkti tokio vaiko padėčiai.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

68 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 15 straipsnis turi būti aiškinamas kaip taikomas viešąja teise grindžiamam valstybės narės kompetentingos institucijos pareikštam ieškiniui dėl vaiko apsaugos, kuriuo prašoma priimti su tėvų pareigomis susijusias priemones, kaip antai nagrinėjamam pagrindinėje byloje, kai kitos valstybės narės teismui prisiėmus jurisdikciją tos kitos valstybės narės institucija turi inicijuoti kitą nei pradėtasis pirmojoje valstybėje narėje teismo procesą pagal savo vidaus teisę ir galbūt dėl kitų faktinių aplinkybių.**

2. **Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog:**

   — **tam, kad galėtų nuspręsti, jog kitos valstybės narės, su kuria vaiką sieja konkretus ryšys, teismas yra tinkamesnis, jurisdikciją turintis valstybės narės teismas turi įsitikinti, kad bylos perdavimas tokiam teismui gali suteikti realios ir konkrečios pridėtinės vertės nagrinėjant šią bylą, atsižvelgiant, be kita ko, į procesines normas, taikomas toje kitoje valstybėje narėje,**

   — **tam, kad galėtų nuspręsti, jog toks perdavimas labiausiai atitinka vaiko interesus, jurisdikciją turintis valstybės narės teismas turi, be kita ko, įsitikinti, kad šis perdavimas nepakenks vaiko padėčiai.**

3. **Reglamento Nr. 2201/2003 15 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad jurisdikciją turintis valstybės narės teismas, taikydamas šią nuostatą konkrečioje su tėvų pareigomis susijusioje byloje, neturi atsižvelgti nei į galimo šios bylos perdavimo kitos valstybės narės teismui poveikį atitinkamų asmenų, išskyrus vaiką, dėl kurio kilo ginčas, laisvo judėjimo teisei, nei į priežastį, dėl kurios šio vaiko motina pasinaudojo šia teise dar prieš kreipimąsi į šį teismą, nebent tokie aspektai galėtų pakenkti tokio vaiko padėčiai.**

Parašai.